

Policy för upphovsrätt

Bakgrund

Universitet och högskolor i Sverige (hädanefter högskolor) har som uppgift att bedriva utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, samt forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och annat utvecklingsarbete. Högskolorna ska även samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet (HL 1 kap 2 §).

Högskolornas verksamhet utförs i huvudsak av lärare och teknisk-administrativ personal. Denna policy gäller för lärare. Med lärarpersonal avses i denna policy de som innehar en anställning som lärare enligt högskoleförordningen (1993:100) 4 kap 1 §. Policyn omfattar även doktorander som undervisar (HF 5 kap).

Inom ramen för högskolornas ovan angivna uppgifter skapas en stor mängd material. Den tekniska utveckling som ägt rum under senare år har lett till att en allt större andel av det skapade materialet har digitaliserats. Därmed har det blivit möjligt att göra materialet tillgängligt i långt större utsträckning än som tidigare varit fallet. Mot denna bakgrund finns ett behov av att tydliggöra upphovsrättsliga frågor kring material som tas fram av lärare för att användas i undervisningssammanhang.

Upphovsrätt gäller enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (URL). Upphovsrätten består av såväl en ekonomisk del som en ideell del. Den ideella rätten kan i princip aldrig överlåtas. Den består bland annat i rätten att bli omnämnd som upphovsman i den utsträckning som krävs enligt god sed och i att inte få ett verk ändrat eller publicerat i ett sådant sammanhang att upphovsmannens konstnärliga eller litterära anseende eller egenart kränks. Den ekonomiska rätten består bland annat av rätten att förfoga över ett verk genom att framställa kopior av det eller göra det tillgängligt för en större eller obestämd krets, t ex genom spridning.

Policyns tillämpningsområde

Följande policy gäller lärare och doktorander anställda vid Högskolan Dalarna (nedan Högskolan) oavsett anställningsform, dvs bland andra professorer, adjungerade professorer, lektorer, adjungerade lektorer, biträdande lektorer, adjunkter, adjungerade adjunkter, forskarassistenter, doktorander, timlärare och gästlärare.

Begreppet material i denna policy omfattar presentationer, inspelat undervisningsmaterial som är avsedd för digital spridning (både ljud och bild), fotografier, examinationsmaterial, studiehandledningar och liknande utbildningsmaterial.

Nyttjanderätt under anställning

När material som utgör upphovsrättsliga verk skapats av en lärare inom anställningen eller på särskilt uppdrag av högskolan vid sidan av anställningen kan det anses att nyttjanderätten till verket övergår till arbetsgivaren genom anställningsavtalet, alternativt genom ett särskilt avtal. Har nyttjanderätten övergått till arbetsgivaren har högskolan en rätt att använda verket inom sin normala verksamhet och

för de ändamål som kunnat förutses vid verkets tillkomst. För att arbetsgivaren ska kunna nyttja ett verk på ett sätt som ligger utanför högskolans normala verksamhet krävs en särskild överenskommelse med upphovsmannen.

Policyn innebär att högskolan har rätt att nyttja undervisningsmaterial skapade av lärare inom ramen för anställningen. Nyttjanderätten innebär att högskolan har rätt att lagra och tillgängliggöra material. Nyttjanderätten gäller under förutsättning att användningen av materialet inte är förtroendeskadligt vare sig för högskolan eller för den anställda. Med förtroendeskadlighet menas här att den lärare som har rätten till materialet inte ska dra fördel av högskolans namn eller använda detta på ett sätt som kan skada högskolans anseende.

Högskolans nyttjanderätt inskränker inte i övrigt upphovsrätten, som förblir hos upphovsmannen. Det innebär bland annat att upphovsmannen inte är förhindrad att använda materialet för exempelvis produktion av läroböcker, artiklar eller i andra vetenskapliga verk eller använda det vid undervisning utanför högskolan på ett lojalt sätt.

Nyttjanderätt efter anställning

Vid anställnings upphörande har arbetsgivaren fortsatt nyttjanderätt till material skapat inom ramen för anställningen. Nyttjanderätten gäller under förutsättning att användningen av materialet inte är förtroendeskadligt vare sig för högskolan eller för den f d anställda.

Individuella avtal

Högskolans policy gäller endast anställd personal. I speciella fall kan det emellertid finnas behov av att ingå en enskild överenskommelse rörande rätten att nyttja upphovsrättsskyddat material. Detta kan t ex bli aktuellt om arbetsgivaren ger ett uppdrag till en lärare att ta fram en specifik kurs, moment, föreläsning etc som lärosätet inte vill ska nyttjas någon annanstans eller som arbetsgivaren vill kunna nyttja i andra sammanhang än vad som först kunnat förutses. Sådana avtal kan också ingås om högskolan även i framtiden vill nyttja material som skapats av extern kompetens (konsulter). Ytterligare ett skäl att ingå avtal är om arbetsgivaren vill kunna ändra i materialet på annat sätt än som framgår av policyn. En mall för avtalskrivning bifogas som bilaga (Bilaga 1).